

PAPER DETAILS

TITLE: Alp Gökâlp'in Pastoral Hikâyeler Serisi'nde Çocuk Dünyası ve Doganın Dengesi

AUTHORS: Nuran BASOGLU

PAGES: 7167-7182

ORIGINAL PDF URL: <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1744990>

Alp Gökalp'ın Pastoral Hikâyeler Serisi'nde Çocuk Dünyası ve Doğanın Dengesi

DOI: 10.26466/opus.931113

*

Nuran Başoğlu *

* Dr. Öğr. Üyesi, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Ereğli Eğitim Fak., Zonguldak/Türkiye
E-Posta: nuranbasoglu@hotmail.com ORCID: [0000-0001-7034-2629](https://orcid.org/0000-0001-7034-2629)

Öz

Çocuk kitaplarında işlenen konular ve bu konuların çocuklara sunulmuş şekli oldukça önemlidir. Doğa; çocuk kitaplarında sıklıkla işlenen bir konu olmakla birlikte genellikle doğa bilinci, doğa sevgisi, doğadaki canlıların yaşam şekilleri ve özellikleri gibi başlıklar etrafında bilgi verici bir üslupla sunulmaktadır. Doğayı merkeze alan çevre yaklaşımlarından doğada bir döngü olduğu ve doğadaki her canlının değerinin o sistem içinde anlamlı olduğu anlaşılmaktadır. İnsan bu döngüde yer alan canlılardan biridir ve döngüye zarar vermeden, uyum sağlayarak yaşamalıdır. İnsanların doğaya bakışı ve doğa ile olan bağı çocukluk çağlarında inşa edilir. Bu çalışmada çocuk edebiyatı yazarlarından Alp Gökalp tarafından kaleme alınan Pastoral Hikâyeler Serisi'nde çocuk dünyasının ve doğanın dengesinin nasıl yer bulduğunu incelemek amaçlanmıştır. Birbirini tamamlayan ikişer hikâyeyi bir kitabın ortasında buluşturmayı başaran yazarın "Yağmur Kitabı-Güneş Kitabı, Gece Kitabı-Gündüz Kitabı, Kara Kitabı-Deniz Kitabı" adlarını verdiği üç kitap, araştırmanın çalışma materyalini oluşturur. Doküman incelemesi yöntemiyle gerçekleştirilen çalışmada çocuk kitaplarından elde edilen bulgular betimsel analiz yapılarak değerlendirilmiştir. Sonuç olarak; kitapların çocuk dünyasına uygun şekilde tasarlandığı ve kitaplarda doğanın dengesinin derin ekoloji yaklaşımına uygun bir şekilde öne çıkarıldığı belirlenmiştir. Kitapların çocuklarda doğaya karşı olumlu yaklaşım geliştirecek nitelikte olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Çocuk Kitapları, Alp Gökalp, Pastoral Hikâyeler Serisi, Çocuk Dünyası ve Doğa.

Children's World and Balance of Nature in Alp Gökalp's Series of Pastoral Stories

*

Abstract

The topics covered in children's books and the way these topics are presented to children are very important. Nature; Although it is a subject frequently covered in children's books, it is generally presented in an informative style around topics such as nature consciousness, love of nature, life styles and characteristics of living things in nature. It is understood from environmental approaches that put nature at the center, that there is a cycle in nature and that the value of every living thing in nature is meaningful in that system. Human beings are one of the living creatures in this cycle and must live in harmony without harming the cycle. People's view of nature and their connection with nature are built in childhood. In this study, it is aimed to examine how the world of children and the balance of nature find place in Pastoral Stories Series written by Alp Gökalp, one of the authors of children's literature. The three books named "Rain Book-Sun Book, Night Book-Day Book, Soil Book-Sea Book" by the author who succeeded in bringing two stories that complement each other together in the middle of a book constitute the study material of the research. In the study conducted with the document analysis method, the findings obtained from children's books were evaluated by descriptive analysis. As a result; It has been determined that the books are designed in accordance with the world of children and the balance of nature is highlighted in accordance with the deep ecology approach. It has been observed that the books have the quality to develop a positive approach towards nature in children.

Keywords: Children's Books, Alp Gökalp, Pastoral Stories Series, Children's World and Nature.

Giriş

Geçmişten günümüze çocuklar için kaleme alınan pek çok eserde doğa konusu ele alınmıştır. Bu eserlerde dikkat edilmesi gereken önemli unsurlardan biri doğanın yansıtılış şeklidir. Çocuğun doğayı tanımasını, doğada yaşanan olayları anlamasını, doğadaki diğer canlıların varlığından haberdar olarak onların yaşamına saygı duymasını ve doğa ile bütünleşmesini amaçlayan çocuk kitapları ile çocuklarda doğaya karşı olumlu bir bakış ve farkındalık geliştirme sağlanabilecektir.

Özerkmen (2002), son yıllarda yaşanan teknolojik, ekonomik, sosyolojik vb. gelişmelerin artık insanın çevreden bağımsız bir varlık olamayacağını, insan toplumlarının eko-sistem-bağımlı olduğunu açıkça gösterdiğini belirtir ve insan merkezli bir çevre anlayışından doğa merkezli bir çevre anlayışına geçildiğini vurgular. Doğa merkezli çevre anlayışının temel yaklaşımlarından olan Derin Ekoloji, insan dışındaki doğanın kendi içinde de bir değere sahip olduğu fikrinden hareket etmektedir. “Derin ekolojiye göre insan, hayatın birçok öznesinden sadece biridir. Bu görüş temelde, doğanın kendi içindeki değer farkındalık ve doğa ile insan arasındaki benliğinin ‘bir’liğine ilişkin derin ekolojik bilinç üzerinde durmaktadır.” (Önder, 2003, s.149). Doğayı birbirinden bağımsız olan nesneler olarak değil, karşılıklı bağımlı ve bağlantılı olgular ağı olarak değerlendiren (Yaylı ve Yalıkaya, 2015) derin ekoloji yaklaşımında; insanlar, hayvanlar ve bitkiler ekosistemde çok katmanlı ve çeşitlilik arz eden bir yaşam döngüsü içindedirler ve doğa tüm canlılar için önemli bir kaynaktır. Ekolojik kökenli sorunların yine ekolojik yaklaşımlarla çözülebileceğini ve bu nedenle doğa ve insan arasındaki ilişkilerin iyice incelenmesi gerektiğini savunan paraekolojik yaklaşımlarda da doğadaki bütün varlıkların hem kendisi için hem de başkaları için bir değer taşıdığı ve bu değer ekolojik döngünün de bir parçasını oluşturduğu vurgulanır. Bu yaklaşımlarda evrenin yaratılış gayesi insandır ancak bu durum insana diğer varlıklara karşı hükmetme ve tahakküm kurma hakkı vermemektedir. Bitkiler ekolojik döngünün en önemli parçalarından birisidir ve ekosistemdeki döngü içerisinde görevi olmayan önemsiz bir varlık yoktur (Dindaroğlu vd., 2014).

“Canlı bir varlık olan doğa, yine kendisi gibi canlı bir varlık olan insanla yaşamı boyunca sürekli birlikte olmayı gerektirecek bir zorunluluğun parçası olarak karşımızda durmaktadır.” (Gül, 2013, s.18). Doğayı merkeze alan çevre yaklaşımlarından doğada bir döngü olduğu ve doğadaki her canlının değerinin o sistem içinde anlamlı olduğu anlaşılmaktadır. İnsan bu döngüde yer alan canlılardan biridir ve döngüye zarar vermeden, uyum sağlayarak yaşamalıdır. İnsanların doğaya bakışı ve doğa ile olan bağı çocukluk çağlarında inşa edilir. Çocuklar doğadaki değişimleri merak ederek ve doğa olaylarını sorgulayarak büyürler. Hayvan sevgisi, bitkileri tanıma, yeşili koruma bilinci çocukluk çağında geliştirildiğinde daha anlamlı olan davranışlardır.

“Farklı duyuşlar, düşünüşler, hayaller hep edebî eserlerle dünyamıza girer. Başkalarını anlamada, değerlendirmede, yargıda bulunmada da çocuğu en fazla geliştirecek olan yine edebiyattır.” (Dursunoğlu, 2013, s.36). “Doğa, insan davranışlarını ve yaşamını biçimleyen, sonuçlandıran ve insanoğlunun yeterince keşfedemediği bir güçtür. İnsanı kuşatan, onunla barışık olma, onu keşfederek yaşama çabası elbette çocuk edebiyatının önemli bir boyutunu oluşturur.” (Güleryüz, 2013, s.128).

Yağmur (2019)’a göre; çocuk, doğa ile çeşitli şekillerde etkileşim kurar. Yetişkinlerden farklı olarak çocuk, doğaya oyun ve keşif alanı olarak bakar. Doğayla bu yönde bir etkileşim kurar. Ancak çocuklar; büyüklerin çizdiği sınırlarda, doğayı hayal güçleri ile büyütür ve anlamlandırır. Çocukluk çağında okunan kitaplar çocukların hayal gücüne ve doğayla kurdukları ilişkiyi anlamlandırmalarına yardımcı olabilir. Bu bağlamda çalışmada çocuk edebiyatı yazarlarından Alp Gökcalp tarafından kaleme alınan *Pastoral Hikâyeler Serisi*’nde çocuk dünyasının ve doğanın dengesinin nasıl yer bulduğunu incelemek amaçlanmıştır.

Yöntem

Nitel bir çalışma olan bu araştırmanın verileri doküman incelemesi ile elde edilmiştir. “Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar.” (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s.189). Alp Gökcalp tarafından yazılan üç çocuk kitabı araştırmanın çalışma materyalini oluşturmaktadır. Çalışmada

incelenen kitaplar şunlardır: *Yağmur Kitabı-Güneş Kitabı, Gece Kitabı-Gündüz Kitabı, Kara Kitabı-Deniz Kitabı*.

Kitaplardan elde edilen veriler betimsel analiz yapılarak değerlendirilmiştir. Betimsel analizde amaç elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s.239). Kitaplar hem çocuk dünyasını hem de doğanın dengesini yansıtması bakımından incelenmiştir.

Bulgular

Doğanın uyumunu, bir denge içinde işleyen döngüsünü anlatmak isteyen yazar, bu dengenin çocuk dünyasında somut bir şekilde yer bulmasını sağlayacak bir anlayışla kitaplarını tasarlamıştır. Birbirini tamamlayan ikişer hikâyeyi bir kitabın ortasında buluşturmayı başaran yazar bu şekilde üç kitap kaleme alarak *Pastoral Hikâyeler Serisi*'ni oluşturmuştur. İncelenen kitaplarda yer alan çocuk dünyasına ve doğanın dengesine ait veriler her kitap için ayrı başlıklar ve maddeler halinde sunulmuştur.

Yağmur Kitabı-Güneş Kitabı'nda Yer Alan Bulgular

Yağmur Kitabı

- Yağmurun yağışını “Beyaz-gri-mor bulutlar, pofuduk yanaklarını şişirerek bir yandan kahkahalar attılar, bir yandan da içlerinde tuttukları damlaları boşalttılar dünyanın üstüne.” (Gökalp, 2019) sözleriyle betimleyen yazar anlatıma çocuk dünyasına uygun yumuşak bir giriş yapmıştır.
- Yağmur ormanlarındaki hayvanların yağmuru sevinçle karşılamasına rağmen sümüklüböceğin ezilmekten korkması, karıncaların mantarın altına sığınarak yağmurdan korunma çabalarına karşın mantarların yağmur suyu ile büyümesi, çocuk karakterlerden olan Umur ve Feride'nin yağmurda neşeye zıplaması ve kurbağaların da onlara eşlik etmesine rağmen yetişkin karakterlerden olan Umur'un annesinin arka bahçeye astığı çamaşırları ıslanmadan toplama çabası gibi durumlara yer verilerek doğadaki canlıların yağmur ile ilgili farklı ilişkileri yansıtılmıştır.
- Gençken yağmurlu havada arkadaşlarıyla denize girmeyi çok seven yaşlı amcanın şimdi üzülerek güneşin çıkmasını bekleyişi ile yağmurun insanların ruh hali üzerinde farklı yaşlarda farklı duygular

oluşturabileceği hatta çocukken yağmurun daha çok sevildiği düşünceleri sezdirilmiştir.

- Ağaçların ve toprağın yağmur suyuna doyması doğanın dengesi için yağmurun önemini vurgular nitelikte açıklanmıştır.
- Güneşin açışı “*Güneş Anne, bu sefer gerçekten geliyordu.*” (Gökalp, 2019) sözleri ile verilerek güneşin doğadaki yeri “anne” kelimesi ile kuvvetlendirilmiştir. Bir çocuk için anne çok değerlidir hatta en değerlidir. Doğa için de güneşin öyle önemli olduğu sezdirilmiştir. Güneşin, yağmurun ardından sarıp sarmalayan, her yeri ısıtan yönü düşündürülmüştür.

Güneş Kitabı

- “*Güneş Anne’nin kocaman gülümsemesine kimse kayıtsız kalamazdı tabii...*” (Gökalp, 2019) sözleri ile güneşin tüm canlılar için yaşam kaynağı olduğu sezdirilmiştir.
- Güneş Anne, çekirge kardeş, kelebek kızkardeşler gibi ifadelerle doğadaki canlıların bir aile gibi oldukları sezdirilmiştir.
- Yağmurun çiselemeye başlaması ve güneşin kaybolmasına çocuklar kadar kaktüsler de üzölmüştür. Bu bilgiye yer verilerek anlatımda doğa-insan bütünleşmesi sağlanmıştır.
- Çekirgenin zıplayışı, kelebeklerin uçuşu, küçük kızın sevinci, Minnoş adlı kedinin kendine güneşli bir uyku alanı seçmesi, Fındık adlı köpeğin yerinde duramayışı, ayçiçeklerinin yüzünü güneşe dönmesi, gökkuşağının oluşması güneşle gelen güzellikler olarak anlatılmıştır.

Gece Kitabı-Gündüz Kitabı’nda Yer Alan Bulgular

Gece Kitabı

- Kirpi ve köstebek gibi hayvanların gece gezintisine çıktıkları, birçok çiçeğin (gece kraliçesi, gece yasemini, gece orkidesi, eşek otu, ibrik otu vb.) gece açtığı, gece uyuyan ağaçların dallarını aşağıya sarkıttığı, meyve yarasası ve baykuş gibi hayvanların ise gece beslendiği bilgileri verilerek gece olduğunda canlılar için yaşamın farklı bir yüzünün ortaya çıkışı yansıtılmıştır.

- Çocuklar uyumak için yataklarına girerken babalarının bir kahve içip çalışmaya devam etmesi hatta haberci olarak çalışan Macit Bey'in gece işe gitmesi örnekleri ile yetişkinlerin dünyasının farkı açıklanmıştır.
- Gecenin sessizliği *"Gece o kadar sessizdi ki neredeyse Ay Dede bile uyuyacaktı!"* (Gökalp, 2020a) sözleri ile vurgulanırken yetişkinlerin de uyumak için odalarına gitmeleri ve gecenin bütün hayvanlarının kuytu köşesine çekilmeleri ile anlatı son bulmuştur. *"Ay Dede"* ifadesi ile aya hem çocuk dünyasına uygun bir sıfat yakıştırılmış hem de ay, aileden biri gibi tanımlanmıştır. Ayrıca tüm canlıların dinlenmeye çekilmesi de gece döngüsünün gerekliliği olarak verilmiştir.
- Gecenin bitişi ve yerini gündüze bırakmasına ait döngü; *"Sonra çok daha uzaklardan Güneş Anne'nin ilk ışıkları geldi ve sarı kurdeleler gibi ağaçların dallarına sarılmaya başladı. Ay dede onu selamlayıp dinlenmeye çekildi."* (Gökalp, 2020a) sözleri ile ifade edilmiştir.

Gündüz Kitabı

- *"Horoz Kardeş, işinin başına geçip büyük bir ciddiyetle ötmeye başladığında daha gün ağarmamıştı."* (Gökalp, 2020a) cümlesi ile başlayan anlatıda günün başlamasını bildirme görevinin horoza verilmesi ve horoza kardeş sıfatının uygun görülmesi dikkat çeker. Aynı çevreyi paylaşan canlı topluluğu olan bitkiler, hayvanlar ve insanlar birer kardeş olarak yansıtılmıştır.
- Horozun sesini duyan kuşlar temizlenmeye başlayıp hareketlenirler. Onların tatlı telaşını duyan ağaçlar da uyanır ve böylece doğa bir domino etkisi gibi birbirini etkileyerek ve bütünlük içerisinde güne merhaba der. Doğadaki çeşitliliğin birlikteliği örneklenmiştir.
- Evin kedisi Tırmık, evin annesini uyandırır, evin annesi ve Güneş Anne gülümseyerek birbirine selam verirler. Anne kavramı üzerinden insan-doğa bütünlüşmesi sağlanmıştır.
- Anne, baba ve çocuklar kahvaltı yaptıktan sonra baba işine çocuklar ise okula gitmek üzere yola koyulurlar. Evin köpeği Çomar ise onları uğurlar. Kitapta hem doğadaki (horoz, arı, karınca vb.) hem de

evcil alandaki hayvanlara (kedi, köpek) yer verilerek hayvanların da yaşamın her alanında olduğu bilgisi sezdirilmiştir.

- Gündüzsefaları açarken uyku çiçeklerinin yaprakları gündüz durumuna geçer. Yemek zamanı gelip çocuklar eve dönmeye karar verdiklerinde akşamsefaları da yeni açmaya başlar. Doğadaki canlılar gece ve gündüz döngüsüne uyum sağlayan bir yaşayış içindedirler. Bu dengenin tüm canlılar için önemli ve gerekli olduğu sezdirilmiştir.
- Arılar polenleri, karıncalar yerde buldukları kırıntıları, kın kanatlılar ise gübre topraklarını taşıırken; yaşlı bir çift ördekleri beslemek için nehre iner, gençler piknik yapar ve ağaç gölgesinde kitap okur. Okuldan gelen çocuklar bahçede top oynar. Tüm bu örneklerde görüldüğü üzere bitkiler, hayvanlar ve insanlar iç içe ve doğanın doğal dengesi içinde mutlu yaşamaktadırlar.
- “Güneş Anne, insan anneye sanki ‘yarın görüşmek üzere’ der gibi son bir kez gülümsedi, sonra tepelerin ardında kayboldu. İşte o anda Ay Dede’nin kahkahası duyuldu.” (Gökalp, 2020a) ifadeleriyle hem doğanın içinde bulunduğu döngü hem de güneş ve aya verilen sıfatlarla bu kavramların doğa için taşıdığı ailevî kimlik ortaya konmuştur.

Kara Kitabı-Deniz Kitabı’nda Yer Alan Bulgular

Kara Kitabı

- Anlatı olgunlaşan bir ayvanın yere düşmesiyle başlar. “Artık olgunlaşmıştı ve insanların onu toplamasını daha fazla bekleyemezdi. Eğer şans eseri birisi onu yerde görüp, alıp evine götürmezse zaman içinde çürüyüp komposta dönüşecek ve toprağı besleyerek ağaç annesinin yaşamına katkıda bulunacaktı.” (Gökalp, 2020b) sözleriyle ağaçtan kopan ayvanın çürüse bile ağaca katkı sağlayacağı fikri işlenmiştir. Ayrıca “ağaç anne” ifadesi dikkat çekicidir. Ayvanın düşüş sesinden irkilen kirpiden “Kirpi Kardeş” diye bahsedilir. Yazar doğadaki canlıları bir ailenin bireyleri gibi görmekte ve yansıtmaktadır.
- Mantar toplamaya gelenlerden biri ayvayı görür ve çantasına koyar, dönüş yolunda mantarı yemek için çakısıyla ayvaya bir çentik atar fakat içinden solucan çıkınca yemekten vazgeçerek ayvayı yola

doğru fırlatır. Böylece ayva yine toprağın nemli ve verimli kokusuna kavuşur. Vadi yamacından kayarak yuvarlanır ve bir yaban domuzuna çarparak durur. Yaban domuzuna yakalanmaktan çekinen gelincik yavaşça ilerlerken bataklığa geldiğini fark eder ve bataklığa saplanmamak için geri çekilir. Sazlıktaki bu hareketle sivrisinekler uçuşur ve bataklığın hemen bitimindeki yerleşim alanında yaşayan insanlara doğru giderler. Bu sayede insanların yaşamlarına tanıklık ederiz. İnsanlar sivrisineklerden rahatsız olarak verandayı terk ederler. Tulumbadan su dolduran baba elindeki kovayı düşürünce su aşağıya doğru akar. Bir samur eğilerek sudan içer, suyun bir kısmı ise nehre karışır. Bu olaylar akışı ile doğada meydana gelenlerin birbirine bağlı, zincirleme bir ilişki içinde olduğu yansıtılmıştır.

- Nehrin kenarında vıraklayan kurbağalar yazar tarafından “müsisyen” olarak nitelendirilir. Bu kurbağaların vıraklaması sayesinde gececil hayvanların karadan uzaklaşıp suya yaklaştıklarını fark ettikleri bilgisi ile doğanın muhteşem dengesine gönderme yapılmıştır.
- Tatilleri biten yaşlı çift oradan ayrılmadan renkli kâğıtlardan gemiler yaparak bir veda ritüeli misali gemileri nehre bırakırlar. Kırmızı, turuncu ve mor renkli üç güzel gemiden iki tanesi denizdeki canlıların (yengeçler, su yılanları, salyangozlar vb.) hareketlerinden etkilenecek batır. Sadece kırmızı renkli gemi sonunda denize ulaşmayı başarır. Burada da yine doğadaki olayların birbirini dolaylı olarak da olsa etkilediği bilgisi sezdirilmiştir.

Deniz Kitabı

- Anlatı nehrin denize bağlandığı yerde kırmızı bir kâğıt geminin suya düşüvermesiyle başlar. Bu çok rastlanmayan duruma şaşırان deniz canlıları kendilerini korumaya dönük tepkiler sergilerler. Örneğin; deniz anemonları içlerine çekilir, deniz kabukluları kapanır, denizkestanelerinin iğneleri sivrilir, balıklar ise sağa sola kaçar. *Kara Kitabı*'nda insanların denize bıraktığı kırmızı kâğıt gemi, *Deniz Kitabı*'nda deniz canlılarının bu duruma tepki vermesine yol açar. Kitap tasarımındaki döngü ile doğanın yaşam döngüsü adeta eşleştirilmiştir.

- Denizde aileleri ve öğretmenleri eşliğinde yüzme öğrenmeye çalışan çocuklar ve yüzme yarışı yapan gençler vardır. Akıntıyla gelen denizanasının bir çocuğa çarpması sahili karıştırır. Denizanelerin kıyıya gelme sebebi ise bir yatın sürat yapmasıdır. Aynı sebeple sahilde kafede oturan insanlar da yatın oluşturduğu dalgalar yüzünden ıslanır. Burada insanların doğanın dengesini bozması sezdirilmiştir. Bu durum denizin altında da hareketliliğe yol açar ve balıklar daha derinlere kaçır. Bir çipuranın balıkçı oltalarına yakalanmadan uzaklaşma çabası kendini denizin derinliklerinde bulmasına yol açar ki bu da onun için tehlikelidir. Müren balığı avı olarak gördüğü çipuranın uzaklaşmasına üzülürken mürekkep balığını fark eder ve kendi için tehlike oluşmaması için kaçır. “Büyük balık küçük balığı yer.” sözünü akıllara getiren doğanın kendi içindeki dengesi bu şekilde sunulmuştur.
- İnsanlar cephesinde ise denizde kırk üç günlük yolculuk eden seyahat gemisinde yaşananlar anlatılır. Yunus gören insanlar mutlu olur. Denizin üstünde bu coşku varken altında ise başka şeyler olur. Bir balinanın yaklaşıyor olması yunusu korkutmuştur, bir bay denizati da korkudan doğum yapmıştır. Bayan denizati yavrular akıntıya kapılmasın diye onları mercanlara yerleştirir. “*Denizkestanesi kardeşler ise hızlıca en yakın kayanın altına saklandı.*” (Gökalp, 2020b) ifadesi ile yazar doğadaki canlıları kardeş gibi gördüğünü vurgulamıştır.
- Çiftçi Selim bahçesindeki meyve ve sebzeleri sularken ayvaların olduğunu fark eder ve toplanmaları gerektiğini düşünür. Bu düşünceyle biten *Deniz Kitabı*, *Kara Kitabı*’nın başlamasına yani doğanın döngüsüne gönderme içermektedir.

Tartışma ve Sonuç

“Doğa dikkatle okunursa, fiziği dinlenirse, kendisinin büyük bir orkestra olduğu, büyük tablo olduğu, mevsimden mevsime değiştiği görülebilir.” (Güleryüz, 2013, s.129). *Pastoral Hikâyeler Serisi*’nde doğanın kendi içindeki dengesi birbirini tamamlayıcı yönleriyle ve birbirleri üzerinde bazen olumlu bazen olumsuz etkileriyle sunulmuştur. Yazar çocuklara doğanın

dengesi hakkında bilgi vermeye çalışırken sade ve samimi bir üslup benimsemiş ve çocuk dünyasına seslenmeyi başarmıştır.

“Sabah, öğlen, akşam (günlük değişimler), gün, ay ve mevsimler (yıllık değişimler) çocuğun zaman içindeki değişimi ve bu zaman içinde doğal ve toplumsal çevrede hangi olay ve değişimlerin gerçekleştiğini farkına varmasını biçimlendiren önemli etkenlerdir.” (Atasoy, 2005, s.82). Bu çalışmada incelenen *Gece Kitabı-Gündüz Kitabı* ve *Yağmur Kitabı-Güneş Kitabı* bu anlamda çocuklar için yararlı olabilecek eserlerdir.

İncelenen kitapların tasarımındaki döngü ile doğanın yaşam döngüsü adeta eşleştirilmiştir, aynı kitabın ortasında buluşan iki farklı kurgu ile doğadaki canlıların birbirleriyle olan doğal zincirleme ilişkisi yansıtılmıştır. Bu durum çocuklar için hem oldukça ilgi çekici olacaktır hem de doğanın döngüsü somut bir şekilde anlaşılabilir. Kurgulara bakıldığında bir kitabın bitişi diğer kitabın başlangıç sebebidir veya bir kitapta olan hareketlilik diğer kitapta yansımalar bulur. Atasoy (2005)'a göre; çocuk doğal ve toplumsal çevresinde yaşanan değişimleri gözleyebilir, anlamlaştırır ve gerekli sonuçlar çıkarabilirse çevresi ile bütünleşmiş ve doğadaki unsur ve olayların ayırımına varmış olur. İncelenen kitaplarda çocukların çevrelerinde olup bitenlere çok yönlü bakış açısıyla yaklaşımlarını sağlayacak örneklerle yer verildiği görülmüştür. Yazar, doğadaki çeşitliliğin birlikte güzel ve anlamlı oluşunu sezdirenen örnekler sunmayı başarmıştır. Bitkiler ve hayvanlarla farklı deneyimler içinde olan çocukların dünyasına hatta yetişkinlerin dünyası da ayrıca yer verilmiştir.

Yetişkin dünyasından ve kavram adlandırmalarından farklı olarak çocukların kendilerine has, yetişkin gerçekliğinin ötesinde bir çağrışım dünyaları olabilir. “Çocuğun ayı, ay dede; mevsimleri dört kardeş ve yılı baba olarak algılaması için bir engel yoktur.” (Turan, 2013, s.21). Bu durum çocuk dünyasını, gerçekliğini, bakışını, samimiyetini yansıtır. İncelenen kitaplarda bu bakış açısı yer almaktadır ve aynı çevreyi paylaşan canlı topluluğu olan bitkiler, hayvanlar ve insanlar arasında özel; adeta ailevî bir bağ kurulmuştur. Horoz, kirpi, çekirge ve kelebekler “kardeş” sıfatıyla anılırken güneş ve ağaç “anne” olarak ay ise “dede” olarak anılmıştır. Kurgusal olarak hikâyelerde derin ekoloji yaklaşımına uygun olarak bitkiler, hayvanlar ve insanlar iç içe ve doğanın doğal dengesi içinde mutlu yaşamaktadırlar. Newman (2014), çocuk hikayelerindeki derin ekoloji kavramlarını açıklamak için yazılmış, yaratıcı yazı çalışmalarını

incelediği araştırmasında derin ekolojinin; insan merkezli bakış açısına karşı çıkan, doğaya özel değer veren bir hareket olduğunu belirtmekte ve araştırma sonunda çocuk edebiyatında derin ekoloji kavramının günlük yaşamın bir parçası olarak gerçekçi yaklaşımlarla anlatılması gerekliliğini vurgulamaktadır. Benzer bir şekilde bu çalışmada incelenen *Pastoral Hikâyeler Serisi*'nde işlenişin günlük yaşam akışına uygun olarak planlandığı görülmektedir. Hayatın koşturmacası/döngüsü içinde çocuklar, yetişkinler, bitkiler ve hayvanlar gerçekçi bir yaklaşımla ve aynı zamanda bu akışa olan etkileriyle, ayak uydurma çabalarıyla ve daima bütünlük içinde sunulmuşlardır.

Sonuç olarak; çalışmada incelenen *Pastoral Hikâyeler Serisi*'nin çocuk dünyasına uygun şekilde tasarlandığı ve kitaplarda doğanın dengesinin derin ekoloji yaklaşımına uygun bir şekilde öne çıkarıldığı belirlenmiştir. Kitapların çocuklarda doğaya karşı olumlu yaklaşım geliştirecek nitelikte olduğu görülmüştür.

EXTENDED ABSTRACT

**Children's World and Balance of Nature in Alp
Gökarp's Series of Pastoral Stories**

*

Nuran Başoğlu

Zonguldak Bülent Ecevit University

The topics covered in children's books and the way these topics are presented to children are very important. Nature; Although it is a subject frequently covered in children's books, it is generally presented in an informative style around topics such as nature consciousness, love of nature, life styles and characteristics of living things in nature. The subject of nature has been discussed in many works written for children from past to present. One of the important elements to be considered in these works is the way nature is reflected. Children's books that aim to recognize nature, understand the events in nature, respect the life of other living things by being aware of the existence of other living things in nature and integrate them with nature will enable children to develop a positive view and awareness towards nature.

Özerkmen (2002), the technological, economic, socio-logical etc. experienced in recent years. He states that the developments clearly show that human beings can no longer be an entity independent of the environment, that human societies are eco-system-dependent, and emphasizes that there has been a transition from a human-centered understanding of the environment to a nature-centered understanding of the environment. Deep Ecology, which is one of the basic approaches of nature-centered environmental understanding, is based on the idea that nature, other than human, has a value in itself. "According to deep ecology, man is only one of many subjects of life. This view basically focuses on the awareness of the value in nature itself and the deep ecological consciousness of the 'oneness' of the self between nature and man." (Önder, 2003, p.149). It is understood from environmental approaches that put nature at the center, that there is a cycle in nature and that the value of every living thing in nature is meaningful in that system. Human beings are one of the living

creatures in this cycle and must live in harmony without harming the cycle.

People's view of nature and their connection with nature are built in childhood. In this study, it is aimed to examine how the world of children and the balance of nature find place in Pastoral Stories Series written by Alp Gökalp, one of the authors of children's literature. The three books named "Rain Book-Sun Book, Night Book-Day Book, Soil Book-Sea Book" by the author who succeeded in bringing two stories that complement each other together in the middle of a book constitute the study material of the research. In the study conducted with the document analysis method, the findings obtained from children's books were evaluated by descriptive analysis.

The author, who wants to explain the harmony of nature and its cycle that operates in a balance, has designed his books with an understanding that will enable this balance to find a concrete place in the world of children. In the *Pastoral Stories Series*, the balance of nature within itself is presented with its complementary aspects and sometimes positive and sometimes negative effects on each other. While trying to inform children about the balance of nature, the author adopted a simple and sincere style and succeeded in addressing the world of children. The cycle in the design of the books examined and the life cycle of nature are almost matched, and the natural chain relationship of living things in nature with each other is reflected with two different fictions meeting in the middle of the same book. This situation will be very interesting for children and the cycle of nature will be understood in a concrete way. When we look at the fictions, the end of one book is the reason for the beginning of another book, or the activity in one book is reflected in the other book. According to Atasoy (2005); If the child can observe the changes in his natural and social environment, make sense of it and draw necessary conclusions, he will be integrated with his environment and distinguish between elements and events in nature. It has been observed that the books examined include examples that will enable children to approach what is happening around them from a multi-faceted perspective. The author has succeeded in presenting examples that suggest that the diversity in nature is beautiful and

meaningful together. The world of children, who have different experiences with plants and animals, and even the world of adults are also included.

As a result; It has been determined that the books are designed in accordance with the world of children and the balance of nature is highlighted in accordance with the deep ecology approach. It has been observed that the books have the quality to develop a positive approach towards nature in children.

Kaynakça / References

- Atasoy, E. (2005). *Çevre için eğitim: İlköğretim öğrencilerinin çevresel tutum ve çevre bilgisi üzerine bir çalışma*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bursa.
- Dindaroğlu, T., Zengin, M. ve Akay, A. E. (2014). Küresel iklim değişikliği ile mücadelede orman kaynaklarının planlanmasına bazı ekolojik, ekopsikolojik ve ekososyolojik yaklaşımlar. *Ormancılıkta Sektörel Planlamanın 50. Yılı Uluslararası Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Antalya*, s.474-475.
- Dursunoğlu, H. (2013). Çocuk edebiyatı nedir?.Ed.: Ömer Yılar ve Lokman Turan, *Çocuk Edebiyatı* içinde (s.31-36). Ankara: Pegem Akademi.
- Gül, F. (2013). İnsan-doğa ilişkisi bağlamında çevre sorunları ve felsefe. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14, 17-21.
- Gökarp, A. (2019). *Yağmur kitabı-güneş kitabı* (Resimleyen: Başak İşbilir). İstanbul: Beta Kids.
- Gökarp, A. (2020a). *Gece kitabı-gündüz kitabı* (Resimleyen: Başak İşbilir). İstanbul: Beta Kids.
- Gökarp, A. (2020b). *Kara kitabı-deniz kitabı* (Resimleyen: Başak İşbilir). İstanbul: Beta Kids.
- Güleryüz, Hasan (2013). *Yaratıcı çocuk edebiyatı*. Ankara: Edge Akademi.
- Newman, M. (2014). *Real life and magic: an inquiry into the expression of deep ecology in children's literature*. (Doctoral dissertation). University of Winchester, İngiltere.
- Önder, T. (2003). Yeşil siyaset. Ed.. Mümtazer Türköne, *Siyaset* içinde. Ankara: Lotus.

- Özerkmen, N. (2002). İnsan merkezli çevre anlayışından doğa merkezli çevre anlayışına. *Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi* , 42(1-2), 167-185.
- Turan, L. (2013). Çocuğun dünyasında oyun, hayal ve merak unsurları. Ed.: Ömer Yılar-Lokman Turan. *Çocuk Edebiyatı* içinde (s.16-27). Ankara: Pegem Akademi.
- Yağmur, S. (2019). *Türk çocuk edebiyatında doğa-çocuk ilişkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi). Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Yaylı, H. ve Yaslıkaya, R. (2015). İnsan doğa ilişkisi tasarımında radikal dönüşüm: derin ekoloji. *International Journal of Science Culture and Sport (IntJSCS)*, 3, 452-465.
- Yıldırım, A. ve Şimşek H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.

Kaynakça Bilgisi / Citation Information

Başoğlu, N. (2021). Alp Gökalp'in Pastoral Hikâyeler Serisi'nde çocuk dünyası ve doğanın dengesi. *OPUS-Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 18(43), 7167-7182. DOI: 10.26466/opus.931113.